

«Державна реєстрація шлюбу відповідно до сімейного законодавства України»

Шлюб - це інститут, який регулює відносини між чоловіком та жінкою. Саме шлюб в людському суспільстві вважається єдино прийнятною, соціально схваленою та закріпленою законом формою.

Сімейний кодекс України (далі – Кодекс), що набув чинності 1 січня 2004 року, визначає засади шлюбу, особисті немайнові та майнові права і обов'язки подружжя, підстави виникнення, зміст особистих немайнових і майнових прав та обов'язків батьків і дітей, усиновлювачів та усиновлених, інших членів сім'ї та родичів.

В Кодексі вперше дається законодавче поняття шлюбу. Відповідно до статті 21 «шлюбом є сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований у органі державної реєстрації актів цивільного стану».

Конститутивною (правостворюючою) ознакою шлюбу визнається реєстрація шлюбу у органі державної реєстрації актів цивільного стану. Саме з цього моменту виникають права й обов'язки чоловіка і жінки як подружжя. Державна реєстрація шлюбу встановлена для забезпечення стабільності відносин між жінкою та чоловіком, охорони прав та інтересів подружжя, їхніх дітей, а також в інтересах держави та суспільства. Так званий «цивільний шлюб» - це побутова категорія, яка віддзеркалює наявність лише однієї ознаки шлюбу – сімейного союзу жінки та чоловіка. Відсутність державної реєстрації не робить цей союз актом цивільного стану, тобто шлюбом у правовому розумінні цього слова. Жінка та чоловік у цьому союзі мають статус сім'ї, але не мають статусу подружжя. Релігійний обряд шлюбу не є підставою для виникнення у жінки та чоловіка прав та обов'язків подружжя, крім випадків, коли релігійний обряд шлюбу відбувся до створення або відновлення органів державної реєстрації актів цивільного стану.

Порядок державної реєстрації шлюбу визначено Сімейним кодексом України, Законом України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» (надалі – Закон), положеннями глави 2 розділу III Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні, затвердженими наказом Міністерства юстиції України від 18.10.2000 №52/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 24.12.2010 №3307/5) (надалі – Правила), Декретом Кабінету Міністрів України від 21 січня 1993 року № 7-93 «Про державне мито» та Інструкцією про порядок обчислення та справляння державного мита, затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 07.07.2012 №811, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 20.09.2012 за №1623/21935.

Шлюбний вік

Шлюбний вік для чоловіків та жінок встановлюється у вісімнадцять років (стаття 22 Кодексу). Особи, які бажають зареєструвати шлюб, мають досягти шлюбного віку на день державної реєстрації шлюбу.

За заявою особи, яка досягла шістнадцяти років, за рішенням суду їй може бути надано право на шлюб, якщо буде встановлено, що це відповідає її інтересам.

Подання заяви про державну реєстрацію шлюбу

Для державної реєстрації шлюбу жінка та чоловік подають заяву за встановленою формою *до будь-якого відділу державної реєстрації актів цивільного стану та до виконавчого органу сільської, селищної і міської (крім міст обласного значення) ради за їх вибором.*

Заява про державну реєстрацію шлюбу подається жінкою та чоловіком *особисто.*

Якщо жінка і (або) чоловік не можуть через поважні причини особисто подати заяву про державну реєстрацію шлюбу до виконавчого органу сільської, селищної і міської (крім міст обласного значення) ради, то таку заяву, справжність підписів на якій має бути нотаріально засвідченою, можуть подати їх представники. Повноваження представника мають ґрунтуватися на нотаріально посвідченій довіреності.

Відповідно до вимог Інструкції про порядок обчислення та справляння державного мита, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 07.07.2012 №811, та зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 20.09.2012 за №1623/21935, «за державну реєстрацію актів цивільного стану, а також за повторну видачу свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану, *державне мито сплачується до подання відповідної заяви*. Розрахункові/касові документи про сплату державного мита додаються до примірників посвідчених правочинів, до заяв про державну реєстрацію актів цивільного стану.» Державне мито за державну реєстрацію шлюбу стягується в розмірі 0,85 грн. відповідно до вимог п. 5 статті 3 Декрету Кабінету Міністрів України від 21.01.1993. Про сплату державного мита зазначається в графі «Для відміток» актового запису про шлюб.

При поданні заяви про державну реєстрацію шлюбу жінка та чоловік пред'являють на посвідчення своєї особи паспорт або паспортний документ. Заяви про державну реєстрацію шлюбу від громадян України, які постійно проживають за кордоном, приймаються за паспортом громадянина України для виїзду за кордон.

Заяви про державну реєстрацію шлюбу від громадян України, які тимчасово перебувають за кордоном, приймаються при пред'явленні паспорта громадянина України.

При пред'явленні для державної реєстрації шлюбу тимчасового посвідчення громадянина України, паспорта громадянина України для виїзду за кордон, паспортного документа іноземця, особи без громадянства в заяві про державну реєстрацію шлюбу та графі "Для відміток" актового запису про шлюб зазначається: "Особа попереджена про правові наслідки недійсності шлюбу у разі повідомлення завідомо неправдивих даних щодо свого сімейного стану". Такий запис засвідчується підписом особи, яка пред'явила один з вказаних документів.

Заяви громадян України, які оформили виїзд на постійне місце проживання до іншої країни, але ще не виїхали за кордон, приймаються виконавчими органами сільської, селищної і міської (крім міст обласного значення) ради на підставі паспорта громадянина України для виїзду за кордон.

Особи, які відбувають у закордонне плавання і мають посвідчення особи моряка, при поданні заяви про державну реєстрацію шлюбу повинні пред'явити до виконавчого органу сільської, селищної і міської (крім міст обласного значення) ради паспорт громадянина України.

Іноземці та особи без громадянства для державної реєстрації шлюбу в Україні повинні пред'явити паспортний документ з відміткою про реєстрацію уповноваженого органу щодо законності їх перебування в Україні, якщо інше не передбачено чинним законодавством України.

Особи, які раніше перебували в шлюбі, можуть зареєструвати повторний шлюб за умови пред'явлення документів, що підтверджують припинення попереднього шлюбу або визнання шлюбу недійсним (свідоцтво про розірвання шлюбу, рішення суду про розірвання шлюбу, про визнання шлюбу недійсним, яке набрало законної сили, свідоцтво про смерть одного з подружжя, висновок відділу державної реєстрації актів цивільного стану про анулювання актового запису про шлюб, який є недійсним тощо).

Документи про підтвердження припинення попереднього шлюбу, які передбачені законодавством іноземної держави та видані компетентним органом, повинні бути відповідним чином легалізовані, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

У заяві про державну реєстрацію шлюбу, а також у графі "Для відміток" актового запису про шлюб зазначається документ, що підтверджує припинення попереднього шлюбу (дата складання та номер актового запису про розірвання шлюбу (смерті), найменування органу державної реєстрації актів цивільного стану, який зареєстрував ці акти; назва суду та дата постановлення судового рішення про розірвання шлюбу, визнання шлюбу недійсним, номер справи; найменування відділу державної реєстрації актів

цивільного стану та дата складання висновку про анулювання актового запису про шлюб, який є недійсним).

Якщо документи громадян України, іноземців, осіб без громадянства, які є підставою для державної реєстрації шлюбу, складені іноземною мовою, до них обов'язково додається переклад тексту на українську мову, вірність якого засвідчується дипломатичним представництвом або консульською установою України, посольством (консульством) держави, громадянином якої є іноземець (країни постійного проживання особи без громадянства), Міністерством закордонних справ, іншим відповідним органом цієї держави або нотаріусом.

Якщо до виконавчого органу сільської, селищної і міської (крім міст обласного значення) ради подається переклад документів, вірність якого засвідчено згідно із законодавством іноземної держави, у якій їх видано, то він повинен бути легалізований у встановленому порядку.

Переклади всіх вищезазначених документів залишаються у справах виконавчого органу сільської, селищної ради, який прийняв заяву про державну реєстрацію шлюбу та зареєстрував шлюб.

Терміни державної реєстрації шлюбу

Державна реєстрація шлюбу проводиться після закінчення одного місяця з дня подання нареченими заяви про державну реєстрацію шлюбу.

За наявності поважної причини і з дозволу керівника органу державної реєстрації актів цивільного стану державна реєстрація шлюбу проводиться до закінчення зазначеного строку на підставі спільної заяви наречених та документів, які підтверджують наявність поважної причини.

У разі вагітності нареченої, народження нею дитини та якщо є безпосередня загроза для життя нареченої або нареченого, за наявності документів, що підтверджують викладені факти, державна реєстрація шлюбу проводиться в день подання відповідної заяви або у будь-який інший день за бажанням наречених протягом одного місяця.

Якщо наречені не можуть з'явитися з поважної причини для проведення державної реєстрації шлюбу у встановлений день, строк такої реєстрації переноситься за їх письмовою заявою на інший день.

У такому разі строк перенесення державної реєстрації шлюбу не може перевищувати одного року від дня подання відповідної заяви.

Якщо наречені не з'явилися для проведення державної реєстрації шлюбу і не повідомили про причину неявки протягом трьох місяців з дня подання відповідної заяви, заява втрачає чинність.

Право на вибір прізвища при державній реєстрації шлюбу

Наречені мають право обрати прізвище одного з них як спільне прізвище подружжя, або надалі іменуватись дошлюбними прізвищами, або приєднати до свого прізвища прізвище нареченого (нареченої).

Якщо наречені бажають мати подвійне прізвище, то за їх спільною заявою визначається, з якого прізвища буде починатися обране ними прізвище.

Складання більше двох прізвищ не допускається, якщо інше не впливає із звичаю національної меншини, до якої належить наречена і (або) наречений.

Якщо на момент державної реєстрації шлюбу прізвище нареченої (нареченого) вже є подвійним, вона (він) має право замінити одну із частин свого прізвища на прізвище другого, про що вказується у заяві про державну реєстрацію шлюбу.

Дружківський міський відділ державної реєстрації актів цивільного стану Головного територіального управління юстиції в Донецькій області